

Rektor

Handläggare:

Rikard Skårfors
FD, Utbildningsledare
Rektors kansli, Ledningssekretariatet

Regeringskansliet (Kulturdepartementet)

Yttrande över Förslag till en nationell institution för mänskliga rättigheter i Sverige (Ds 2019:4)

Stockholms universitet har av Regeringskansliet (Kulturdepartementet) anmodats att inkomma med synpunkter på promemorian *Förslag till en nationell institution för mänskliga rättigheter i Sverige* (Ds 2019:4). Universitetet har följande att anföra.

Generella överväganden

Stockholms universitet ställer sig positivt till inrättande av en institution för mänskliga rättigheter med en organisation i enlighet med utredningens förslag. Universitetet har några synpunkter på enskilda delar av förslaget vilka redovisas i det följande.

Specifika synpunkter

Övergripande uppdrag

Institutionens övergripande uppdrag, som även föreslås fastställas i lag (s. 15, s. 53) ska vara att ”självständigt främja säkerställandet av de mänskliga rättigheterna i Sverige”. Stockholms universitet vill framhålla att de svenska åtagandena om mänskliga rättigheter dock inte slutar vid Sveriges gränser utan omfattar Sveriges jurisdiktion (se t.ex. artikel 1, Europakonventionen och artikel 2, FN-konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter), vilken kan sträcka sig utanför landets gränser. Vidare kan i vissa fall, som då svenska myndigheter agerar utomlands, Sverige såsom stat vara ansvarigt för vad dessa myndigheter gör också utanför svensk jurisdiktion. Detta kan t.ex. bli aktuellt under olika fredsuppdrag men det kan också gälla i olika aktiviteter i cyberrymden. Uppdraget bör enligt universitetet därför utsträckas så att det omfattar ”säkerställandet av de mänskliga rättigheterna i Sverige och i all svensk offentlig verksamhet.”

Kompetensutveckling

Som anges i promemorian (s. 46) åvilar konventionsåtagandena ytterst den svenska staten, vilket inbegriper alla statsorgan. En särskild roll har de olika organ som kan ta emot enskilda klagomål, inklusive Diskrimineringsombudsmannen och Justitieombudsmannen. Stockholms universitet vill i sammanhanget resa frågan om inte den föreslagna institutionen bör ha ett

specifikt uppdrag att verka för att säkra och utveckla kompetensen inom området mänskliga rättigheter hos andra myndigheter. Denna målsättning skulle då behöva ges en mer framträdande plats i institutionens organisering och resurstilldelning.

Frågor för framtiden

Vad gäller de frågor för framtiden som tas upp i promemorian (kap. 9) instämmer Stockholms universitet i att det bör övervägas om institutionen vid en framtida uppdragsöversyn ska överta Diskrimineringsombudsmannens främjandeuppdrag (avsnitt 9.2, s. 162). Vidare medger universitetet att en rätt för institutionen att avge s.k. amicus curiae-utlåtanden (avsnitt 9.3, ss. 163f.) skulle kunna vara ett effektivt medel för att främja säkerställandet av de mänskliga rättigheterna. Eftersom detta vore en nyordning i den svenska rättsordningen behöver emellertid frågan, som utredaren också konstaterar, först utredas. Universitetet delar också bedömningen (avsnitt 9.4, ss. 164f.) att regeringen bör ha en lagreglerad skyldighet att redovisa arbetet med mänskliga rättigheter till riksdagen.

Detta beslut är fattat av rektor, professor Astrid Söderbergh Widding, i närvaro av prorektor, professor Clas Hättestrand, och universitetsdirektör Eino Örnfeldt. Studeranderepresentanter har informerats och haft tillfälle att yttra sig. Övrig närvarande har varit Ulf Nyman, Ledningssekretariatet (protokollförare).

Astrid Söderbergh Widding

Rikard Skårfors